

Raport -

Baza legala a studiilor doctorale

Mihai Viorel Ciobanu

Maria Pruna

Sorin Dragnea

Alisenia Zabalovici

Universitatea Bucuresti

Universitatea Bucuresti

SNSPA

Universitatea Bucuresti

1. Introducere

1.1. Cadrul normativ actual

Studiile doctorale sunt organizate în baza următoarelor acte normative:

1. Legea învățământului nr. 84/1995, republicată, modificată și completată;

2. Legea nr. 288 din 24 iunie 2004 - privind organizarea studiilor universitare, cu modificările ulterioare;

3. H.G. nr. 567/2005, privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat, (prin care a fost abrogată H.G. nr. 37 din 25 ianuarie 1999 privind organizarea și desfășurarea doctoratului);

4. H.G. nr. 1169/2005 pentru modificarea H.G. nr. 567/2005;

5. H.G. nr. 1717/2008 pentru abrogarea art. 23 alin. 2 din H.G. nr. 567/2005;

6. O.M.E.C. nr. 4491/ 2005 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat, începând cu anul 2005/2006.

Prin Legea nr. 288 din 24 iunie 2004 – se reglementează organizarea studiilor universitare pe trei cicluri: ciclul I - studii universitare de licență, ciclul II - studii universitare de masterat și ciclul III - studii universitare de doctorat. Legea prevede la art.14 că reglementările specifice organizării studiilor universitare de doctorat se elaborează de către Ministerul Educației și Cercetării și se supun spre aprobare Guvernului. Ulterior, în anul 2005 a fost elaborată și adoptată H.G. nr 567 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat.

1.2. Forme ale doctoratului generate de evoluția legislativă

1. *Doctoratul pre - Bologna și doctoratul organizat după apariția Legii nr. 288/2004.* Constatăm o coexistență a celor două forme de doctorat indusă de evoluția temporală a reglementărilor legale în domeniul doctoratului. Pe lângă categoria care cuprinde doctoranzii ultimilor ani, de după 2005 (în care doctoratul este considerat al treilea ciclu de studii universitare, structurat după programul de la Bologna), există încă o categorie de doctoranzi, care a intrat în lichidare, care urmează să finalizeze lucrarea conform unui stagiu doctoral întins pe o perioadă de 4 ani pentru doctoratul cu frecvență și 7 ani pentru forma f.f., așa cum prevede dispozițiile Legii nr. 84/1995 și H.G. nr. 37/1999 (pentru doctoranzii înmatriculați până în 2004/2005). Tot în lichidare, se află și doctoratul organizat după reglementările anterioare anului 1995. Într-un sistem paralel, doctoranzii înmatriculați în institutele de cercetare ale Academiei urmează traiectoriile clasice ale doctoratului, chiar și pentru înmatriculările de după anul 2005.

2. *Doctorat cu frecvență și fără frecvență.* Studiile universitare de doctorat se pot organiza, ca și în cazul doctoratului pre- Bologna, în forma de învățământ cu frecvență și fără frecvență. Între cele două tipuri de doctorat nu există nici o diferență în privința diplomelor conferite și a criteriilor de exigență.

3. *Doctorat finanțat de la buget și în regim de taxa.* Doctoratul în forma de învățământ cu frecvență se poate organiza în regim de finanțare de la bugetul de stat sau în regim cu taxa. Ministerul Educației, Inovării și Cercetării alocă anual pentru doctoratul în forma de învățământ cu frecvență un număr de locuri finanțate de la buget. Doctoratul fără frecvență se organizează numai în regim de taxă.

4. *Doctorat științific și profesional.* Această distincție este pentru prima dată introdusă prin dispozițiile H.G. nr. 567/2005 care nu definește clar rolul doctoratului profesional și nici în actele de studii nu se face vreo distincție, cu excepția specificării domeniilor în care se poate organiza doctoratul profesional (arta, cultura fizică și sport). În domeniile în care se pot organiza doctorate profesionale se pot organiza și doctorate științifice, ajungând ca de fapt să fie echivalente, dar diferite în titulatură.

2. Aspecte privind organizarea doctoratului, doctorandul și conducătorul de doctorat

2.1. Baza instituțională a doctoratului I.O.S.U.D. - Instituție Organizatoare de Studii Universitare de Doctorat.

Cadrul normativ actual este inconsecvent în folosirea terminologiei: doctorat/scoala doctorala/IOSUD, care nu sunt sinonime și lasă loc multor interpretări contradictorii. În lumina dispozițiilor legale în vigoare, sunt studii universitare, și în consecință ar trebui organizate doar prin intermediul universităților. Această interpretare nu este adecvată sistemului instituțional actual pentru că nu oferă soluții doctoratului organizat de către Academia Română.

Potrivit H.G. nr. 567/2005, art.4 alin. 6, Institutele Academiei Romane și alte institute de cercetare pot participa la ciclul de studii universitare de doctorat prin formarea de consorții cu IOSUD-uri. În concluzie, institutele Academiei și institutele de cercetare nu sunt IOSUD și nu pot organiza studii universitare de doctorat decât pe baza consorțiilor. În practică, există acorduri ale institutelor cu universitățile numai pentru perioada programului de pregătire avansată, iar cercetarea științifică se desfășoară în Academie sau în institutele de cercetare

În cadrul universităților - Studiile doctorale universitare au statut special față de celelalte cicluri universitare (master și licență) deoarece sunt organizate separat în școli doctorale cu organizare specială. Vechile structuri se suprapun peste noile structuri organizatorice deoarece actele normative nu conțin dispoziții speciale cu privire la atribuțiile directorului școlii doctorale și nici cu privire la cele ale decanului. Dacă intenția legiuitorului a fost de a transforma studiile doctorale în studii universitare, școala doctorala ar trebui să fie subordonată în aceleași condiții ca și celelalte cicluri universitare.

IOSUD este inițiată de către universitate și aprobată de către Consiliul de Atestare (CNATACDU) al Ministerului pe baza unor criterii legal instituite.

Sintagma IOD s-a transformat în IOSUD. Fiecare I.O.S.U.D. aprobată la Minister funcționează după un regulament propriu de organizare și desfășurare a doctoratului, cu respectarea prevederilor legale (H.G. Nr. 567/ 2005). Regulamentele instituționale proprii, privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat, sunt aprobate de către senat și sunt elaborate în conformitate cu H.G. nr. 567/15.06.2005 și O.M.E.C. nr. 4491/2005. Autonomia universitară este garantată de prevederile Constituției României, art. 32 alin. (6), și de cele ale Legii Educației nr. 84/1995 (Secțiunea 7), republicată, modificată și completată.

2.2. Statutul doctorandului

Cu privire la statutul doctorandului, legislația a fost destul de instabilă și prin fiecare act normativ s-a schimbat statutul doctorandului, de la salariat la student, însă în acest moment, prin armonizarea legislației interne la cea europeană, doctorandul are statut de student asimilat cercetătorului științific.

Persoana admisă la doctorat are pe întreaga perioadă de desfășurare a acestuia - de la înmatricularea în ciclul de studii de doctorat până la susținerea publică a tezei de doctorat - calitatea de student doctorand, calitate asimilată celei de asistent de cercetare pe perioada programului de pregătire universitară avansată și de cercetător științific pe perioada programului de cercetare științifică. În cursul ciclului doctoral, funcția doctorandului se modifică, de la asistent de cercetare la cercetător științific, iar uneori la Cercetător Științific de gradul III.

Doctorandul nu are carte de muncă cu IOSUD, doar contractul de studii doctorale și, prin urmare, vechimea acestuia în muncă nu este considerată vechime în specialitate (în cercetare) deoarece legea nu distinge care sunt obligațiile doctorandului în calitatea asimilată cercetătorului științific. Prin H.G. nr. 1717/2008 IOSUD nu mai are obligația de a plăti contribuțiile prevăzute la art. 23 alin. 2 din H.G. nr. 567/2005, deoarece studenții fără bursă cu frecvență erau discriminați față de cei cu bursă. Considerăm că ar fi trebuit să se găsească o soluție constructivă pentru a li se recunoaște vechimea în activitatea de cercetare a doctoranzilor înscriși la doctoratul cu frecvență iar consecvențele din domeniul dreptului muncii și ale asigurărilor sociale ar trebui remediate pentru a nu discrimina nici o categorie de doctoranzi. De asemenea, este necesar să se precizeze expres că cei angajați în momentul în care devin doctoranzi (indiferent de vârstă), nu vor putea opta pentru doctoratul cu frecvență și bursă decât dacă renunță la locul de muncă anterior. Altfel, pot să se înscrie doar la doctoratul fără frecvență, cu taxă.

Un alt aspect pe care legea nu îl prevede este cel legat de bursele plătite doctoranzilor din fonduri structurale de la FSE. În acest context, bursele nu sunt considerate indemnizații, iar IOSUD ar trebui să încheie contracte de muncă cu fiecare doctorand, în calitate de cercetător angajat pe proiectul din care este plătit. Această plată ar trebui să fie un salariu și nu o bursă iar vechimea doctorandului în cercetare va fi vechime de specialitate. Bursa de doctorat reprezintă, în înțelesul H.G. nr. 567/2005, o indemnizație egală cu salariul brut de asistent de cercetare pentru perioada programului de pregătire universitară avansată și de cercetător

stiințific pentru perioada programului de cercetare științifică și se acorda din veniturile I.O.S.U.D.

2.3. Durata medie a studiilor de la admitere la obținerea titlului de doctor

Legea prevede durata normala de 3 ani a unui program doctoral, care se poate prelungi, în cazuri speciale, cu 1 sau 2 ani.

Studiile universitare de doctorat au o durata de 3 ani, atat pentru doctoratul cu frecvență cât și pentru cel fara frecvență. În situații speciale, cand tematică abordata necesita o perioada mai mare de studiu sau experimentare, durata poate fi prelungita cu 1-2 ani, cu aprobarea senatului universitar, la propunerea conducătorului de doctorat. Prelungirea se face în regim de taxa. Ar fi de preferat să se stabilească o durată diferită pentru doctoratul fără frecvență, de cel puțin 5 ani, într-un singur ciclu, de cercetare științifică, deoarece fiind angajați, nu pot participa la programul de pregătire universitară avansată.

În aceasta privinta pot fi formulate mai multe intrebari:

- Durata de 3 ani a unui program doctoral se intinde de la inmatriculare la susținerea tezei sau pana la acumularea a 180 de credite ECTS?
- Cum este evaluata în credite ECTS componenta de cercetare avansata?

Susținerea tezei de doctorat se poate face în termen de maximum 3 ani de la terminarea studiilor universitare de doctorat, inasa legea nu prevede ce statut are doctorandul în aceasta perioada și ce se intampla în cazul în care susținerea tezei nu are loc. O alta neclaritate este legata de faptul că doctoratul se incheie prin susținerea tezei, iar durata de 3 ani este depășita.

2.4. Prevederi cu privire la Contractul dintre doctorand și universitate.

Doctoratul se desfasoara pe baza unui contract de studii doctorale incheiat intre doctorand, conducătorul de doctorat și I.O.S.U.D. În acest contract sunt prevazute drepturile și obligațiile fiecărei părți implicate în ciclul de studii universitare

de doctorat, astfel încât să fie realizate cerințele de asigurare a calității. Modelul contractului de studii doctorale se elaborează de fiecare I.O.S.U.D., în concordanță cu prevederile regulamentului de organizare și desfășurare a doctoratului și cu respectarea legislației în vigoare. IOSUD este obligată să respecte legislația în vigoare și să nu omită termenii imperativi, cum ar fi părțile contractuale.

În contractele de studii doctorale încheiate la nivelul IOSUD, pentru prima perioadă de pregătire avansată, contractul se încheie între IOSUD și doctorand fără conducătorul de doctorat, ceea ce conduce la nulitatea absolută a contractului. H.G. nr. 567/ 2005 prevede conducătorul de doctorat ca parte co-contractantă. Prin urmare, conducătorul de doctorat există încă din perioada de pregătire avansată, deoarece acesta are o serie de obligații legale de îndrumare și evaluare pentru această perioadă. Promovarea în programul de cercetare se face tot prin intermediul unei activități de îndrumare în alegerea temei și elaborarea unui proiect de cercetare științifică în domeniul conducătorului de doctorat. În cazul în care se dorește o școală doctorală, organizată ca ciclul final al studiilor universitare, ar trebui abrogate dispozițiile legii privind calitatea de parte contractuală a conducătorului de doctorat precum și obligațiile care rezultă din această calitate.

2.5. Conducere/coordonare/ Conducători de doctorate: criterii de selecție, statut academic;

Ingradiri: - Prin încetarea contractului de muncă la I.O.S.U.D., cu excepția pensionării, se pierde calitatea de conducător de doctorat. Conducătorul de doctorat își desfășoară activitatea didactică și de cercetare în instituția de învățământ superior care l-a propus sau în instituții care formează consorții cu respectiva I.O.S.U.D.

- Un conducător de doctorat își poate desfășura activitatea prin afiliere exclusiv la o singură I.O.S.U.D. și nu poate păstra această calitate în relație cu alta IOSUD (de exemplu, în cazul unui transfer, de la instituția inițială la care și-a primit inițial calitatea de conducător de doctorat, la alta IOSUD). De fiecare dată va trebui să urmeze procedura dobândirii calității de conducător de doctorat, indiferent de numărul de instituții la care se transferă.

Aceste ingradiri sunt abuzive, deoarece conducătorul de doctorat este legat de IOSUD la care se afla la data obținerii calității de conducător de doctorat, deși a fost obținută pe baza unor criterii obiective și a unor standarde prevăzute de lege, prin ordin al ministrului educației și cercetării, la propunerea I.O.S.U.D., cu avizul

Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, acest aviz fiind acordat pe baza evaluării activității didactice și de cercetare, de relevanță națională sau internațională și sunt evaluați din cinci în cinci ani de către comisii de experți (în practică, aceasta evaluare nu are loc, deoarece nu este reglementată modalitatea și componenta comisiilor respective).

Considerăm că aceasta calitate ar trebui să înceteze tot printr-un ordin al ministrului educației și cercetării, la sesizarea I.O.S.U.D., cu avizul Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, acest aviz fiind acordat tot pe baza evaluării activității didactice și de cercetare, de relevanță națională sau internațională precum și a justificării retragerii acestei calități.

Calitatea de conducător de doctorat, fiind *intuitu personae*, ar trebui să poată fi păstrată ca orice alt titlu, în relație cu orice altă IOSUD, la care s-ar transfera acel profesor sau să poată rămâne asociat la IOSUD inițială. Numai în cazul în care conducătorul respectiv ar schimba domeniul în care era atestat conducător, s-ar impune o nouă solicitare.

Varsta îndrumătorului a suferit repetate modificări: Prin H.G. nr. 37/1999 legiuitorul introdusese vârsta pensionării cu excepția calității de profesor consultant, excepție limitată ulterior prin H.G. nr. 567/2005 la 70 de ani, desființată imediat prin H.G. nr. 1169/2005 care stabilește criteriul performanței științifice din ultimii 5 ani de activitate a solicitantului.

2.5.1. Reglementarea relațiilor dintre conducătorul de doctorat și doctorand

Relațiile dintre conducătorul de doctorat și doctorand sunt stabilite prin contractul la care este parte și IOSUD.

Doctorandul poate solicita conducerii I.O.S.U.D. schimbarea conducătorului de doctorat în cazul în care acesta este indisponibil mai mult de un an sau nu respectă clauzele din contractul de studii. Ar trebui ca și îndrumătorul de doctorat să beneficieze de această libertate de a renunța la anumiți doctoranzi.

2.5.2. Doctoratul în co-tutelă, națională și/sau internațională

Doctoratul poate fi desfășurat atât în co-tutela națională cât și internațională în baza unui raport încheiat între instituțiile IOSUD fără un cadru legal bine definit,

cu responsabilitățile instituțiilor implicate și cu precizarea obligațiilor care incumbă doctorandului față de fiecare instituție.

2.5.3. Evaluarea doctorandului

- Calificativele "Foarte bine" și "Bine" sunt singurele care permit promovarea directă a doctorandului în programul de cercetare.

- În cazul obținerii calificativului "Satisfacător" sau "Nesatisfacător", doctorandul prezintă un nou proiect. Dacă și la a doua susținere a probei de promovare în programul de cercetare se obține calificativul "Satisfacător" sau "Nesatisfacător", doctorandul este exmatriculat din ciclul de studii universitare de doctorat. El primește un certificat de absolvire a programului de pregătire universitară avansată din cadrul ciclului de studii universitare de doctorat.

Se observă echivalența calificativelor "Satisfacător" sau "Nesatisfacător", mai ales în efectele produse. Calificativul "Satisfacător", generează confuzie, în sensul că ar putea fi interpretat ca acceptat însă produce efectul calificativului "Nesatisfacător", și în consecință ar trebui eliminat deoarece este redundant. O viitoare reglementare ar putea cuprinde doar calificative: "Foarte bine", "Bine" și "Nesatisfacător".

În cadrul programului de pregătire universitară avansată, pentru a evidenția rezultatele formării, concomitent cu sistemul de evaluare se utilizează sistemul de credite transferabile, însă pentru programul de cercetare nu se pot evidenția rezultatele formării deoarece nu este prevăzut sistemul de credite transferabile iar legea nu distinge asupra unor criterii obiective de evaluare a acestei etape. Fiecare I.O.S.U.D. este autorizată să stabilească propriile reguli de evaluare a doctoranzilor și criteriile specifice de promovare a probelor din cadrul programului de pregătire universitară avansată.

- Considerăm că și în perioada programului de cercetare științifică, pentru a evidenția rezultatele formării, concomitent cu sistemul de evaluare ar trebui utilizat sistemul de credite transferabile deoarece prin Legea nr. 288 din 24 iunie 2004 - privind organizarea studiilor universitare - doctoratul a devenit ciclul final al studiilor universitare, ca al treilea ciclu de studii superioare și ca element de îmbinare între activitatea didactică și cea de cercetare, în viziunea procesului Bologna, articulată cu licența și masteratul. Astfel, sistemul de credite transferabile trebuie aplicat unitar studiilor universitare, organizate pe trei cicluri, 3+2+3, cu creditele corespunzătoare, 180+120+180, prin urmare, trebuie stipulat expres că doctoratul are 180 de credite

impartite corespunzător pe cele doua componente. ECTS este folosit din 1997 și a fost generalizat prin O.M.Ed.C. 3617/16.03.2005. El funcționează pe baza regulii generale care stabilește un volum de muncă de 60 de credite ECTS necesar pentru un an și 30 de credite ECTS pentru un semestru.

2.5.4. Absorbția pe piața muncii a doctorilor

Dupa introducerea plății burselor prin programele FSE, pe toata durata activității, doctorandul de la forma de învățământ cu frecvență, care obține bursa, ar trebui sa beneficieze de recunoasterea vechimii în muncă, de alte drepturi și obligații ce revin salariatului / cercetator stiințific, precum și de dreptul de a desfasura activități didactice prin cumul sau prin plata cu ora, prin contractul de studii de doctorat.

Dupa obținerea titlului de doctor se acorda un spor de 15% la salariu. Titlul de doctor ii mai confera posesorului accesul la funcțiile didactice din învățământul superior sau în cercetare. Nu exista nici un alt beneficiu material pentru cei care obțin diploma de doctor.

Prin HG nr. 1717/2008, din 2009 contribuțiile datorate, potrivit legii, la asigurarile sociale de stat, la asigurarile pentru somaj, la asigurarile sociale de sanatate și pentru accidente de muncă și boli profesionale pentru doctoranzii la forma de învățământ cu frecvență, care obțin bursa, nu se mai platesc lunar de către I.O.S.U.D. la care sunt inmatriculați.

Dupa susținerea tezei de doctorat, I.O.S.U.D. eliberează, potrivit legii, o adeverinta care atesta că perioada în care doctorandul a urmat studiile universitare de doctorat la forma de învățământ cu frecvență constituie vechime în muncă, dar nu și în specializarea în care a lucrat pe perioada cercetarii doctorale. Consideram că se impune recunoasterea tuturor efectelor legale impuse de calitatea de cercetator a doctorandului.

Programul de lucru „Educație și formare 2010” (Barcelona are trei obiectivele strategice: - imbunatașirea calitașii și eficienței sistemelor europene de educație și formare

- imbunatașirea accesului la educație și formare
- deschiderea sistemelor de educație și formare către lumea intreaga.

Pentru a sprijini dezvoltarea educației (fie ea universitară sau formare profesională), mobilitatea și mai bună integrare pe piața muncii a cetățenilor europeni, Uniunea Europeană a creat o serie de instrumente dintre care amintim: Cadrul European al Calificărilor pentru formare continuă (are ca scop interconectarea sistemelor naționale de calificări, facilitând cetățenilor angajarea sau înscrierea la studii în alt stat european), Europass (ajută la înțelegerea și recunoașterea calificărilor și competențelor în toată Europa), Sistemul European de Credite Transferabile (creează o bază comună pentru recunoașterea formală a perioadelor de studii).

În legislația internă, România ar trebui să includă toate aceste principii, deoarece pentru perioada 2007-2013, Comisia Europeană a integrat inițiativa sa din domeniul educației și formării sub umbrela unui singur program pentru Învățarea de-a lungul vieții. Acest program da posibilitatea cetățenilor europeni, indiferent de vârsta lor, de a beneficia de oportunități de învățare pe tot cuprinsul Europei. Programul are mai multe componente: patru sub-programe – Comenius (pentru școli), Erasmus (pentru învățământul superior), Leonardo da Vinci (pentru educație și formare profesională), Grundtvig (pentru educația adulților), un program transversal pentru a asigura obținerea celor mai bune rezultate și programul Jean Monnet, menit să susțină activități legate de integrarea europeană și de instituțiile și organizațiile europene în domeniul educației.

3. Poziția studiilor doctorale în universitate.

Locul studiilor doctorale în universitate comparativ cu studiile de licență și studiile masterale;

Studiile doctorale au devenit studii universitare cu statut special față de celelalte cicluri universitare (master și licență) deoarece sunt organizate separat în școli doctorale cu organizare specială. Vechile structuri se suprapun peste noile structuri organizatorice deoarece actele normative nu conțin dispoziții speciale cu privire la atribuțiile directorului școlii doctorale și nici cu privire la cele ale decanului. Dacă intenția legiuitorului a fost de a transforma studiile doctorale în studii universitare, școala doctorală ar trebui să fie subordonată în aceleași condiții ca și celelalte cicluri universitare. (vezi Anexa)

Prin urmare, se impune o reglementare mai clara a organizarii și conducerii scolilor doctorale.

4. Finanțarea doctoratului

4.1. Surse de finanțare și ponderi ale acestora

Bugetul de stat asigură în mare parte resursele financiare pentru învățământul superior și cercetare. Finanțarea de bază a universităților este asigurată conform numărului de studenți echivalenți și a altor indici de calitate stabiliți de Ministerul Educației și Cercetării; aceștia se bazează pe propunerile făcute de Consiliul Național de Finanțare a Învățământului Superior.

4.2. Burse, granturi, salarii pentru doctoranzi și cercetători post-doctorali

Bursa de doctorat reprezintă, în intelesul H.G. nr. 567/2005, o indemnizație egală cu salariul brut de asistent de cercetare pentru perioada programului de pregătire universitară avansată și de cercetător științific pentru perioada programului de cercetare științifică și se acordă din veniturile I.O.S.U.D. Aceste dispoziții sunt depășite și se impune reglementarea noilor tipuri de burse precum și a drepturilor și obligațiilor conexe.

Alte acte normative aplicabile în legătură cu aceste aspecte:

Legea 376/2004 privind acordarea de burse particulare oferă studenților cadrul legislativ în care să-și găsească finanțări suplimentare pentru studii.

Ordinul nr. 3943/05 M.Ed.C. privind aprobarea alocării bugetului disponibil de angajat programelor din Planul Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare, pentru anii 2005 și 2006 (3943/aprilie 2005).

Ordinul nr. 3876/15 aprilie 2005 M.Ed.C. privind aprobarea finanțării granturilor de cercetare multianuale .

Ordinul nr. 3861/13 aprilie 2005 M.Ed.C. privind infiintarea Programelor de Cercetare Postdoctorala

Ordinul nr. 3854/12 aprilie 2005 M.Ed.C. privind aprobarea rezultatelor evaluării anuale a burselor individuale de cercetare.

Ordinul nr. 3839/11 aprilie 2005 M.Ed.C. privind aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli rectificate ale institutelor naționale de cercetare-dezvoltare pe anul 2005.

Hotărârea de Guvern nr.76 din 27 ianuarie 2005, privind înființarea Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale, (H.G. nr.76 din 27 ianuarie 2005, publicată în M.O. nr. 128/08.02.2005).

5. Internaționalizarea studiilor doctorale

5.1. Mobilitați ale doctoranzilor și ale conducătorilor de doctorate

Legea nr. 316/2006, în vigoare de la 1 ianuarie 2007, stipulează drepturile cetățenilor din Uniunea Europeană la acces egal la toate formele și nivelurile învățământului superior din România, în special în ceea ce privește mărimea taxelor de studii în aceleași condiții ca acelea prevăzute de lege pentru cetățenii români.

Comisia Europeană s-a implicat activ în susținerea procesului de la Bologna prin politicile și programele sale. De exemplu, se ofera sprijin pentru reformele în învățământul superior în țările vecine ale UE prin diferite programe, în special prin programul Tempus. Relațiile cu alte continente sunt susținute printr-o serie de programe de cooperare bilaterala sau multilaterala: UE – SUA/Canada, Asia-Link, Edu-Link, ALFA și ALBAN pentru America Latina și noul program Nyerere pentru Africa. În sfarsit, exista, de asemenea, programul Erasmus Mundus prin care se ofera burse pentru studenții din toata lumea care doresc sa studieze în cadrul programelor integrate de masterat în diferite tari europene.

Adaptarea învățământului superior din România la Procesul Bologna și implementarea documentelor EUROPASS are ca scop creșterea numărului de noi studenți insa bugetul pentru noul program integrat de educație permanentă nu a crescut prea mult.

Este necesar sa se creeze o bază de date, la dispoziția instituțiilor de învățământ superior care sa ofere informații oficiale despre sistemele de învățământ din tarile Uniunii Europene și din Spațiul Economic European, pentru verificarea și validarea actelor de studii ale cetățenilor straini care pot accede la studii în Romania.

Este accentuat rolul mobilităților internaționale în perioada studiilor de doctorat, dar nu exista prevederi legale privind finantarea mobilităților.

5.2 Parteneriate cu universități din Europa și alte regiuni

H.G. nr.1424/2006 stipulează organizarea unor programe de studii integrate de către două sau mai multe universități, care duc la o diplomă în cotutelă.

Conform legislației României, aceste programe pot fi organizate pentru toate cele 3 cicluri de studii universitare (licență, masterat, doctorat).

Una dintre condițiile de organizare a unui program de studii integrate este stabilirea unei specializări recunoscute în țările partenere. Pentru recunoașterea unei diplome în cotutelă, toate universitățile partenere trebuie să aibă în propria țară statutul de instituții de învățământ superior acreditate (și în acest caz se impune o bază de date, actualizata permanent).

În țara noastră, diplomele în cotutelă sunt recunoscute de instituțiile partenere prin Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor, dupa o procedura stufoasa.

5.3. Recunoașterea doctoratului obținut în străinătate

O teză care a fost susținuta și obținuta la o universitate din strainatate este supusa unui proces de echivalare de către Ministerul Educației, Cercetarii și Inovarii pe baza unei analize în C.N.R.E.D. Procesul este greoi și mai ales în condițiile în care doctoratul obținut în Romania este recunoscut de celelalte state fara a fi nevoie de un proces de echivalare a diplomei de doctor.

Convenția de la Lisabona privind recunoașterea diplomelor a fost ratificată în România prin Legea nr. 172/1998, care conține prevederile Convenției.

În prezent, Legea nr. 84/1995 cuprinde prevederile legate de învățământul primar, secundar și superior.

Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor reprezintă România ca membru al rețelelor NARIC-ENIC. A fost creat prin H.G. nr. 49/1999 și a fost reorganizat prin O.M.Ed.C. nr. 5820/2006, cu scopul de a simplifica procedurile de recunoaștere a diplomelor.

O teză care a fost susținută și obținută la o universitate din străinătate este supusă unui proces de recunoaștere de către Ministerul Educației, Cercetării și Inovării pe baza unei analize în CNRED. Procesul este greoi și a provocat numeroase reclamații. (vezi Anexa 2)

6. Inovații în studiile doctorale

Începând cu 2005, suplimentul la diplomă este eliberat gratuit de instituțiile de învățământ superior din România pentru toate studiile universitare și astfel se asigură comparabilitatea internațională a titlurilor, diplomelor și certificatelor care pot fi oferite în sistemului de învățământ superior din România. (anexa 3)

O.M.Ed.C. nr. 4868/2006 privind introducerea Suplimentului la diploma pentru a certifica absolvirea unui ciclu de studii, stipulează că, începând din anul universitar 2005-2006, toate instituțiile de învățământ superior trebuie să elibereze, gratuit, Suplimentul la diploma.

Eliberarea Suplimentului la diplomă este gratuită și obligatorie și vizează toate instituțiile de învățământ superior,

Prin introducerea Suplimentului la diplomă prin Ordinul M.Ed.C (nr.3714 din 29 martie 2005) crește compatibilitatea și recunoașterea calificărilor din învățământul superior românesc.

Doctoratul devine ciclu de studii universitare, conform practicilor din Uniunea Europeană și America de Nord, prin urmare ar trebui introdus și Suplimentul la diploma pentru diploma de doctor.

S-au introdus două tipuri de doctorat: profesional și științific, iar această distincție, de care era nevoie, necesită o reglementare specială.

Studiile universitare de doctorat, din anul 2005 cuprind doua etape succesive: programul de pregatire universitara avansata și programul de cercetare stiințifică însă sistemul nu este adaptat pentru doctoratul fără frecvență.

Toate instituțiile organizatoare de studii universitare de doctorat și coordonatorii de doctorat trebuiau reevaluați și reacreditați pana la data de 1 mai 2006.

Doctoratul la forma de învățământ fara frecvență se desfășoara numai pe bază de taxa.

Concluzii și recomandări

Deocamdata dispunem de prevederi în legi organice (ale învățământului) și în legi speciale (ale Academiei Romane și ale cercetării), în HG și în ordine ale Ministrului, dar și în statute sau regulamente ale universitaților. Prevederile sunt departe de a fi convergente. Apoi s-au produs schimbări repetate și nu sunt clare modurile în care prevederile mai vechi au fost sau nu abrogate.

Principalele probleme de tip legislativ pe care trebuie să le rezolve învățământul superior românesc în privința doctoratului ar fi următoarele:

- specificarea criteriilor în funcție de care o instituție de învățământ superior sau un institut de cercetare pot fi IOSUD; tipuri de relații inter-instituționale în organizarea doctoratului (consorții/parteneriate între universități, între universități și institute de cercetare);
- specificarea instituției (e.g.: CNADACTU, CNCSIS, ARACIS) care este responsabilă la nivel național de conferirea statutului de IOSUD și a statutului de conducător de doctorat, precum și a relațiilor acestei instituții cu Ministerul Educației și Cercetării;
- introducerea unor prevederi clare despre asigurarea calității academice în IOSUD și a evaluării externe periodice a calității dintr-un IOSUD, inclusiv a conducătorilor de doctorat;
- reglementarea expresă a statutului școlii doctorale în cadrul universitaților și/sau institutelor de cercetare, inclusiv a atribuțiilor directorului și al consiliului științific al școlii doctorale;

- formularea cu claritate a tipurilor de doctorate, a criteriilor de exigenta asociate și a domeniilor în care se pot realiza;

- armonizarea legislației naționale cu cea europeană în privința atribuirii calității de îndrumător de doctorat și a condițiilor retragerii acestei calități precum și a titlului de profesor plin sau asociat;

- precizări legale clare și diferențiate despre tipurile de doctoranzi (la zi sau ff, cu bursa sau taxa), despre statutul diferențiat al acestora, durata doctoratului de la admitere la susținerea tezei ;

- dispoziții clare cu privire la admiterea la doctorat (criterii, forme de organizare a admiterii, compoziția comisiilor de admitere), îndrumarea doctorandului (un singur îndrumător sau mai mulți, diferite între cei de la zi și ff), eventual introducerea de contracte separate între doctorand și școala doctorală pe cele două stadii ale doctoratului;

- stabilirea expresă a duratei desfășurării doctoratului de la data înmatriculării ca doctorand la data susținerii publice a tezei de doctorat sau o clarificare a etapelor și a statutului doctorandului în cadrul fiecărei etape;

- criterii formale cu privire la teza de doctorat (volum, limba de redactare, exigente) și la drepturile de proprietate asupra produselor originale);

- recunoșterea doctoratului obținut în alte state printr-o procedură flexibilă și rapidă;

- finanțarea adecvată prin alocarea unor sume de la buget special cercetării doctorale care să poată fi continuată în programul post doctoral.

- crearea Cadrului Național al Calificărilor și prezentarea doctoratului din punct de vedere al cunoștințelor-competențelor-abilităților.

8. Finalizarea raportului

Inputuri

Evoluția reglementărilor normative privind studiile doctorale.

În reglementarea anterioară (H.G. nr. 37/1999) pe toată durata activității doctorandului de la forma cu frecvență beneficia pe lângă recunoașterea vechimii în muncă, de alte drepturi și obligații ce revin salariatului, precum și de dreptul de a desfășura activități didactice prin cumul sau prin plată cu ora, în limita a cel mult jumătate din norma unui asistent universitar. Pentru doctorandul cu frecvență se acorda bursa de doctorat, ce reprezenta o indemnizație egală cu salariul brut de preparator universitar sau de asistent universitar, în funcție de îndeplinirea de către doctorand a condițiilor de vechime cerute de lege pentru aceste funcții didactice.

Reforma structurii învățământului superior din România, vizează creșterea mobilității studenților, creșterea șanselor lor pe piața muncii, reducerea numărului de specializări universitare și creșterea participării la programele de masterat și doctorale.

Legea nr. 87/2006 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației, prevede asigurarea calității în mod trans-sectorial, vizând toate organizațiile furnizoare de educație care operează pe teritoriul României și crearea Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, o instituție de stat independentă cu competențe de acreditare, evaluare academică și asigurare a calității.

Principalul forum pentru discutarea modificărilor structurii învățământului superior din România și noile propuneri legislative este Conferința Națională a Rectorilor, la care participă toți rectorii instituțiilor de învățământ superior și factorii de decizie

Legenda:

HG - Hotărâre a Guvernului României

L - Lege a Parlamentului României

OMEdC sau OMEdCT-Ordin al Ministrului Educației

OUG - Ordonanța de urgență a Guvernului României

I.O.S.U.D - Instituția Organizatoare de Studii Universitare de Doctorat

